

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 19. rujna 2022.

Analiza odluke

Kramer protiv Hrvatske
br. zahtjeva 58767/15

čl. 8. Konvencije – pravo na obiteljski život

***Odluke sudova o roditeljskoj skrbi te susretima i druženju s djetetom
bile su utemeljene na relevantnim i dostatnim razlozima,
a podnositelju je u postupku dana prilika iznijeti svoje argumente***

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u odboru od 3 suca, dana 18. lipnja 2019., proglasio je nedopuštenim podnositeljev zahtjev podnesen zbog povrede članka 6. stavka 1. i članka 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Podnositelj zahtjeva otac je djeteta E. rođenog u braku s I.P.K. Obitelj je živjela zajedno do rujna 2007. kada je I.P.K. s djetetom odselila iz Zagreba. U postupku radi razvoda braka koji je pokrenula I.P.K., Općinski građanski sud u Zagrebu (dalje: sud) je 19. svibnja 2008. privremenim rješenjem, a temeljem preporuke nadležnog centra za socijalnu skrb, odredio da će dijete živjeti s majkom, a podnositelju zahtjeva je dodijelio pravo na ostvarivanje susreta i druženja. Ovo rješenje ukinuo je drugostupanjski sud te je u ponovljenom postupku Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež dostavila nalaz i mišljenje u kojem je preporučila da dijete bude povjereno majci, a da se ocu odrede susreti i druženja. Tijekom trajanja postupka za razvod braka i donošenja odluke o roditeljskoj skrbi, podnositelj zahtjeva je, suprotno odluci o privremenoj mjeri, zadržao dijete kod sebe u dva navrata: od 21. veljače 2008. do 10. lipnja 2008., te od 25. veljače 2009. do 18. kolovoza 2010. Dana 30. rujna 2011. Centar za socijalnu skrb je dostavio mišljenje sudu u kojem je preporučio da dijete bude povjereno majci. U mišljenju je naveo kako je oboje roditelja kompetentno, no dok se majka vodi najboljim interesom djeteta, otac ostaje uporan u dokazivanju da je kompetentniji roditelj, te nije još uvijek odvojio vlastite potrebe od potreba djeteta. Presudom iz srpnja 2013., dijete je povjereno majci, dok je otac imao pravo na susrete i druženja. Ovu presudu potvrdio je Županijski sud, a Ustavni sud Republike Hrvatske je odbio ustavnu tužbu podnositelja.

Podnositelj zahtjeva osuđen je zbog obiteljskog nasilja u prekršajnim postupku zbog toga što je od svibnja do kolovoza 2010. onemogućio kontakte između majke i djeteta, a protiv njega je u trenutku donošenja odluke Europskog suda bio u tijeku kazneni postupak zbog emocionalnog i psihičkog zlostavljanja djeteta.

Pred Europskim sudom podnositelj zahtjeva je prigovorio duljini trajanja postupka odlučivanja o roditeljskoj skrbi i pravu na susrete i druženja s djetetom temeljem čl. 6. stavka 1 Konvencije, i temeljem čl. 8. Konvencije smatrajući da domaći sudovi u tom postupku nisu utvrdili sve relevantne činjenice.

U pogledu prigovora koji se odnosi na duljinu trajanja postupka Europski sud je utvrdio kako podnositelj zahtjeva nije koristio pravne lijekove za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku temeljem Zakona o sudovima. Stoga je taj dio zahtjeva odbacio zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

U odnosu na članak 8. Konvencije, Europski sud prvo je utvrđivao je li uopće došlo do miješanja u pravo podnositelja zahtjeva, te zatim ako jest, je li to miješanje bilo zakonito, je li težilo nekom od legitimnih ciljeva sadržanih u stavku 2. toga članka te je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“.

Odlučujući o tome je li došlo do povrede prava na obiteljski život (članak 8. Konvencije), Europski sud je ponovio da uživanje roditelja i djeteta u međusobnom društvu čini temeljni element obiteljskog života, a domaće mjere koje ometaju takvo uživanje predstavljaju miješanje u pravo zajamčeno člankom 8. (*K. i T. protiv Finske* [VV]). Prilikom donošenja odluke o tome je li uskraćivanje prava da se živi s djetetom ili prava na susrete i druženje bilo opravdano na temelju članka 8. stavka 2. Konvencije, potrebno je uzeti u obzir jesu li, u svjetlu predmeta u cjelini, razlozi koji su navedeni kao opravdanje za poduzetu mjeru mjerodavni i dostatni. Svakako, postupanje u skladu s najboljim interesom djeteta ključno je u predmetima obiteljsko - pravne zaštite. Europski sud u ovakvim predmetima ne odlučuje o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o pravu na susrete i druženja, već preispituje, u svjetlu Konvencije, jesu li domaći sudovi proveli detaljno ispitivanje cjelokupne obiteljske situacije, zajedno s nizom čimbenika – osobito onih činjeničnih, emocionalnih, psiholoških, materijalnih i medicinskih – te jesu li proveli uravnoteženu i razumnu ocjenu interesa svake osobe, stalno vodeći računa da utvrde najbolje rješenje za dijete (*Neulinger i Shuruk protiv Švicarske* [VV], stavak 139). Sukladno praksi Europskog suda, domaće vlasti imaju široku slobodu procjene kada donose odluku o roditeljskoj skrbi, ali je stroži nadzor potreban u pogledu bilo kakvih daljnjih ograničenja, kao što su ograničenja roditeljskih prava na susrete i druženje, te u pogledu bilo kakvih pravnih mjera namijenjenih osiguranju učinkovite zaštite prava roditelja i djece na poštovanje njihova obiteljskog života. Dakle, domaće vlasti moraju uspostaviti pravičnu ravnotežu između interesa djeteta i interesa roditelja, vodeći posebno brigu o zaštiti najboljeg djetetovog interesa, a postupak donošenja odluka koji dovodi do mjera miješanja u pravo na obiteljski život mora biti pošten i osigurati dužno poštovanje interesa zaštićenih člankom 8.

U predmetu podnositelja zahtjeva, Europski sud je zaključio da je odluka o tome da će dijete živjeti s majkom predstavljala miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova obiteljskog života, da je to miješanje imalo osnovu u hrvatskom pravu, te da je težilo legitimnom cilju zaštite prava djeteta. Ono što je bilo nužno utvrditi u ovom predmetu jest je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“. U tom kontekstu, Europski sud je ispitao odluke domaćih sudova kojima je podnositelj zahtjeva prigovarao te utvrdio da ništa ne ukazuje na to da su zaključci domaćih sudova bili nerazumni te da su bili izvan njihovog širokog područja slobode procjene. Odluke su bile donesene u najboljem djetetovom interesu i utemeljene na činjenici da je dijete živjelo s majkom od 18. kolovoza 2010. godine, da joj je majka mogla pružiti sigurno i stabilno okruženje i da je postupala u skladu sa stvarnim potrebama i interesima djeteta u većoj mjeri nego otac. Domaći sudovi su posebno naglasili da nisu utvrđene nikakve negativne osobine koje bi utjecale na roditeljsku sposobnost majke.

Europski sud napomenuo je da je odluka o roditeljskoj skrbi i susretima s ocem donesena nakon kontradiktornog postupka, tijekom kojeg je podnositelj zahtjeva, kojeg je zastupao odvjetnik, imao priliku iznijeti – i u pisanom obliku i usmeno – sve tvrdnje u prilog svom tužbenom zahtjevu. Također mu je domaći sud osigurao uvid u sve relevantne dokumente te mu je dana mogućnost da se o njima očituje. Razmatrajući podnositeljev prigovor da je sud odbio neke njegove dokazne prijedloge, uključujući psihologijsko vještačenje, Europski sud je istaknuo da prema Zakonu o parničnom postupku sudovi nisu obvezni prihvatiti sve dokazne prijedloge stranaka, te da je sud dao valjane razloge zbog kojih je pojedine dokazne prijedloge odbio, ocijenivši ih nevažnima i usmjerenima na odugovlačenje postupka. U odnosu na psihologijsko vještačenje, Europski sud je smatrao dovoljnim da su sudovi odlučili na temelju detaljnog mišljenja centra za socijalnu skrb kojem je prethodio neposredni kontakt stručnjaka iz centra s djetetom i oba roditelja. Ovo posebice uzimajući u obzir da vještačenje nije provedeno krivnjom podnositelja koji, iako je prvostupanjski sud dva puta naložio psihološko vještačenje, nije uplatio predujam za troškove vještačenja.

U kontekstu prigovora podnositelja da dijete nije saslušano u postupku pred sudom, Europski sud je naglasio važnost prava djeteta da bude saslušano u postupcima i da mišljenje djece, sukladno dobi i zrelosti, bude uzeto u obzir u postupcima koji se tiču njihovih prava ([M. i M. protiv Hrvatske](#), stavak 171). U ovom predmetu dijete nije bilo podnositelj zahtjeva te je bilo moguće da su njegovi interesi drugačiji od interesa podnositelja. No, Europski sud je naveo da je iz mišljenja nadležnog centra za socijalnu skrb na kojem je utemeljena prvostupanjska odluka jasno vidljivo da je tijekom izravnog kontakta centra s djetetom ono iznijelo svoje mišljenje o oba roditelja. Stoga činjenica da dijete nije saslušano pred sudom nije moglo tako štetno djelovati na predmet podnositelja zahtjeva da bi postupak zbog toga bio nepošten.

Vodeći se gore navedenim činjenicama, Europski sud je zaključio da je postupak donošenja odluka domaćih sudova bio pošten jer je podnositelj mogao u cijelosti iznijeti sve relevantne argumente, te da su obrazloženja domaćih sudova bila prikladna i dostatna. Zbog navedenog, donijevši odluku u korist majke, domaći sudovi nisu ni na koji način prekoračili slobodu procjene koju imaju.

Europski sud se na kraju osvrnuo i na podnositeljev prigovor da nema dovoljno kontakata sa svojom kćeri koja živi 80 km dalje od njega, te je istaknuo da sudskom odlukom prema kojoj dijete redovito viđa podnositelja svaki drugi vikend i jedno, odnosno dva popodneva tjedno, on nije spriječen u učinkovitom korištenju svojih prava u pogledu susreta i druženja.

Slijedom gore navedenog Europski sud je odbacio prigovor podnositelja kao očigledno neosnovan u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) i stavkom 4. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.